

**ZAMONAVIY O‘ZBEK MILLIY LIBOSLARI NAMUNALARINI
TAYYORLASH ORQALI YOSH AVLODGA AJDODLARDAN
QOLGAN MEROSNI O‘RGATISH**

Bahronova Shaxlo Islom qizi

Buxoro davlat pedagogika instituti

“Texnologik ta’lim” kafedrasi o‘qituvchisi

Nigina Nuriddinova Otabek qizi

Buxoro davlat pedagogika instituti

“Texnologik ta’lim” yo‘nalishi talabasi

Davlatova Nasiba Ubaydillayevna

Buxoro davlat pedagogika instituti

“Texnologik ta’lim” yo‘nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada bugungi kunda moda olamining yangilanishi, va ushbu holatda o‘zbek milliy urf-odatlarini o‘zida aks ettirgan liboslarimizni zamonaviy uslubga moslab dizayn berish, hamda milliylikni saqlab qolish, yoshlar shuuriga singdirish masalalari keng o‘rganilgan.

Kalit so‘zlar: milliylik, dizayn, naqsh, ijtimoiy mavqe, xilma-xillik, milliy naqshlar majmuasi, o‘zbekona ruh, moda olami, dukhoba, chopon, kashta, iroqi do‘ppilar, surtuklar.

Аннотация: В данной научной статье рассматривается обновление мира моды сегодня, а в данном случае вопросы проектирования нашей одежды, отражающей узбекские национальные традиции, в соответствии с современным стилем, а также сохранения национальности и привития ее в сознания молодежи, были тщательно изучены.

Ключевые слова: национализм, дизайн, узор, социальный статус, разновидность, комплекс национальных узоров, узбекский дух, мир моды, духоба, плащ, вышивка, иракские головные уборы, пальто.

Annotation: In this scientific article, the renewal of the world of fashion today, and in this case the issues of designing our clothes, which reflect the Uzbek national traditions, in accordance with the modern style, as well as preserving the nationality and instilling it into the consciousness of the youth, have been extensively studied.

Key words: nationalism, design, pattern, social status, variety, complex of national patterns, Uzbek spirit, world of fashion, dukhoba, cloak, embroidery, Iraqi hats, coats.

KIRISH. O‘zbek xalqining kiyimlari juda xilma-xil, rang-barang va jozibalidir. Ular - erkaklar, ayollar va bolalar kiyimlaridan iborat bo‘lib, inson umrining fasllariga

qarab ham ajratilgan: yoshlar, o‘rta yoshlilar, keksalar uchun. Shuningdek, hududlar bo‘yicha ham o‘ziga xoslikni tashkil qiladi. Kiyimlarda insonning ijtimoiy mavqei, u yashagan joy va zamon, hayotidagi quvonchli yoxud qayg‘uli voqealar ham namoyon bo‘ladi. Bu masala tarixini o‘rganish ko‘plab yo‘qolib ketgan va ketayotgan bebaho yodgorliklarimizning xilma-xilligini qayta tiklash va xalqimizning nodir merosini dunyoga tanitishga xizmat qiladi.

Xalq turmushining har qanday sohasi kabi o‘zbek milliy kiyimini o‘rganish o‘zbek xalqining etnik tarixi va madaniyatini, uning boshqa xalqlar bilan o‘zaro aloqalarini tadqiq etish bilan chambarchas bog‘liqdir. U moddiy va ma‘naviy yodgorliklar ichida xalqlarning milliy o‘ziga xosligini aks ettiruvchi va etnik belgilarini ko‘rsatuvchi mezondir. Kiyimlarda urfodatlar, ijtimoiy munosabatlar, mafkuraning ba‘zi bir elementlari, diniy e‘tiqod, nafosat va estetik normalar o‘z aksini topgan. Bundan tashqari, kiyimlarda inson yashagan joy va zamon, uning hayotidagi quvonchli yoxud qayg‘uli voqealar namoyon bo‘ladi.

1-rasm. Milliy o‘zbek libosi

Millatimizni o‘zga millatlardan ajratib turuvchi mohiyatlar emas, balki birlashtiruvchi omillar milliy ma‘naviyat zamirini tashkil etadi. Faqat buni jo‘n tushunish ham, yo‘nlashtirib talqin etish ham xato. Ma‘naviyatimizdagi eng umuminsoniy g‘oyalar ham nihoyatda milliy bir tarzda o‘zligini namoyon qiladi, ular boshqa millat ma‘naviyati unsurlaridan nusxa ko‘chirish shaklida namoyon bo‘lmaydi.

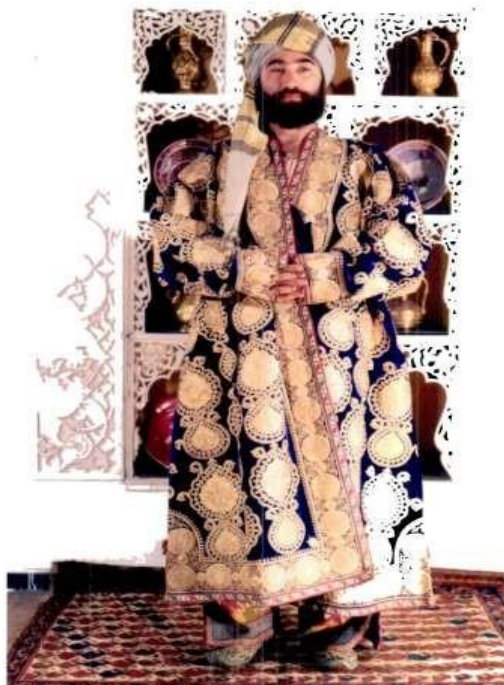
Biz milliy urf-odatlarimiz, marosimlarimizga baho bermoqchi bo‘lsak, butun insoniyat manfaatlari nuqtai nazarini, alohida shaxs erkinligi, Vatan va millat manfaatlari, milliy qadriyatlarimiz majmuini yaxlit uyg‘unlikda olib qaramog‘imiz talab etiladi.

Go‘zallik o‘ziga xos estetik timsoldir. Shuning uchun, moda har doim o‘z-o‘zidan harakat qiladi. Har doim ayollar chiroyli ko‘rinishga intilishgan. Chiroyli ko‘rinishni yaratishda kiyim muhim rol o‘ynaydi. Zamonaviy moda ayollari turli xil uslublarga

rioya qilishadi, bizning davrimizda modada ko‘plab alternativalar mavjud, kiyim tanlash ajoyibdir.

Hamma davrlarda ham libosga qarab insonning qaysi ijtimoiy toifaga mansubligini bilish mumkin bo‘lgan. Shuning uchun mazkur asarda xalqimizning har bir ijtimoiy qatlami alohida berildi: boylarning - boy savdogar, shaharlik sanoat korxonaga egalari, mahalliy burjuaziya vakillarining kiyimlari; hunarmand shaharliklarning - shoyi to‘quvchi, etikdo‘z, zargarlar kiyimi; qishloq mehnatkashlari - dehqonlar, temirchilar, kulollar, to‘quvchilar kiyimi; mahalliy ziyolilar ahillaridan:

Imom, so‘fi, darvish, qozikalonlar libosi kabi. Ma‘lumki, o‘zbek xalqi o‘zining milliy marosimlarida alohida kiyinadi. Nikoh yoki xatna to‘yida kelin-kuyovlar liboslari, to‘y bolaning kiyimi, dafn marosimida marhumni yodlash davrida kiyiladigan liboslar. Yana liboslar bezakli, bayram, tantanalarda, kundalik kiyiladigan, korjoma kabi turlarga bo‘linadi. Jinsiga qarab: erkaklar, ayollar va bolalar hamda yoshiga qarab: yoshlar, o‘rta yoshli va keksalar kiyimlariga ajratilgan. Qadimgi davrlarda yaratilgan va shu kungacha ishlatib kelinayotgan o‘zbek milliy kiyimi o‘zbek xalqining milliy xususiyatlarini aks ettiradi.

2-rasm. Boy zodagon erkak libosi.

Sharq ayollarining go‘zalligi – bu nafis yuz xususiyatlari, muloyim tabassum, ichki kamtarlikni o‘zida yashirgan hayoli ko‘zlar, olijanoblik va sharqona tarbiyadir. Qadim zamonlardan beri insoniyatning kuchli tomoni sharqona ayolning go‘zalligini kuylab keladi va go‘zallar esa o‘z navbatida, o‘zlarining go‘zalligi va jozibali ko‘rinishi bilan erkaklarni hayratda qoldirishda davom etmoqda.

Turli vaqtlarda, tarixiy o‘zgarishlar va moda tendensiyalariga rioya qilgan holda, o‘zbek qizining qiyofasi o‘zgarib borardi. Ayniqsa XX asrda uslub o‘zgarishi o‘ziga xos xususiyatga ega bo‘ldi. O‘zbek ayollarining kiyimlari tez fursatda o‘zgarib bormoqda.

Ammo o‘zbek modasining asosiy xususiyati o‘zgarmas bo‘lib qolaveradi – asrlar davomida faqat sharqona go‘zallikka xos bo‘lgan jozibali tasvirlarni yaratib bergan ajoyib o‘zbek matolari, milliy zargarlik buyumlariga bo‘lgan sodiqlik.

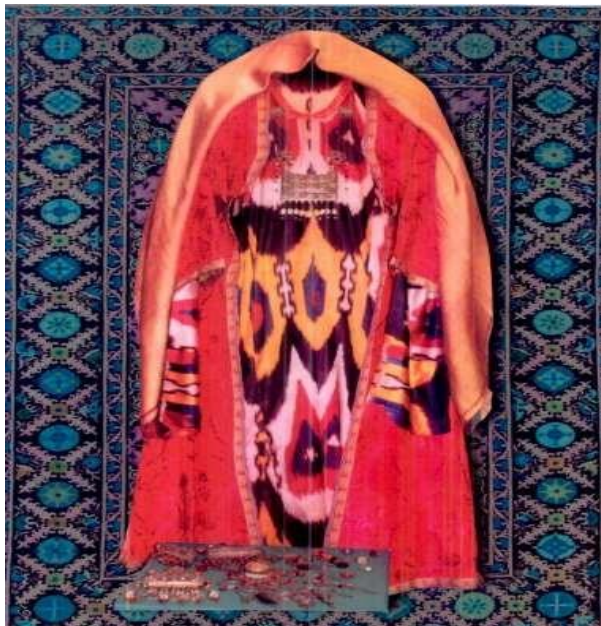

3-rasm. Milliy o‘zbek ayol kelinlari libosi

Baxmal, xon-atlas va adrasdan tikilgan hashamatli liboslar, ikat uslubida to‘qilgan kiyimlar, qimmatbaho toshlardan yasalgan ajoyib zargarlik buyumlari, tillaqoshlar, bosh kiyimlari: do‘ppilar va choponlar har doim o‘zbek ayollarining sevimli libosi bo‘lib kelgan. Milliy liboslar to‘plamiga ko‘ylak va lozimlar kiradi, bunday liboslar har doim matoda yorqin va rangli naqshlar bilan bajarilgan.

Turli vaqtlarda, tarixiy o‘zgarishlar va moda tendensiyalariga rioya qilgan holda, o‘zbek qizining qiyofasi o‘zgarib borardi. Ayniqsa XX asrda uslub o‘zgarishi o‘ziga xos xususiyatga ega bo‘ldi. O‘zbek ayollarining kiyimlari tez fursatda o‘zgarib bormoqda. Ammo o‘zbek modasining asosiy xususiyati o‘zgarmas bo‘lib qolaveradi – asrlar davomida faqat sharqona go‘zallikka xos bo‘lgan jozibali tasvirlarni yaratib bergan ajoyib o‘zbek matolari, milliy zargarlik buyumlariga bo‘lgan sodiqlik timsolini bildiradi. O‘zbekiston aholisining milliy kiyimi barcha sharq xalqlariga xos xususiyatlarni ajablantiradigan tarzda birlashtiradi va o‘ziga xos individual va o‘ziga xos xususiyatlarga ega. Vaqt o‘tishi bilan o‘zbek milliy kiyimi modifikatsiyadan o‘tgan bo‘lsa-da, zamonaviy shaklda u Sharq xalqlarining madaniy an‘analarining barcha boyliklarini va qadimiy zamonlardan kelib chiqqan tarixiy aloqani saqlab qoldi. Hozirda O‘zbekistondagi erkaklar uchun to‘y liboslari an‘anaviy ravishda oltin yoki kumushdan yasalgan brokad bilan bezatilgan. Milliy o‘zbek kostyumining ranglari juda keng.

Mamlakatning turli mintaqalarida yashovchilarning o‘ziga xos rang imtiyozlari mavjud, ammo o‘zbeklar to‘q rangli kiyimlarni yoqtirmaydilar, chunki ular fikricha, to‘q ranglar muammolarni jalb qilishlari mumkin.

4-rasm. XX asr o‘zbek ayoli libosi.

5-rasm. Binafsha rangli duxoba zodagon ayol libosi.

Ayollar kiyimining ranglariga ko‘ra, erlarning holatini ham baholash mumkin edi. Boy o‘zbeklar o‘z xotinlariga ko‘k yoki binafsha liboslar kiydirishgan, hunarmandlarning xotinlari esa yashil kiyimda yurishgan.

Baxmal, xon-atlas va adrasdan tikilgan hashamatli liboslar, ikat uslubida to‘qilgan kiyimlar, qimmatbaho toshlardan yasalgan ajoyib zargarlik buyumlari, tillaqoshlar, bosh kiyimlari: do‘ppilar va choponlar har doim o‘zbek ayollarining sevimli libosi bo‘lib kelgan. Milliy liboslar to‘plamiga ko‘ylak va lozimlar kiradi, bunday liboslar har doim matoda yorqin va rangli naqshlar bilan bajarilgan.

XULOSA. Qadimiy milliy liboslarimizni rivojlangan sanoat, ishlab chiqarish talablarigan mos holda yaratish va har bir yaratilgan liboslarda o‘zbek halqining azaliy urf-odatlarini, an‘analari aks etishi zamon sahnasida milliy o‘zligimizning nechog‘li qadri baland ekanligini ko‘rsatmoqda. Uzoq o‘tmish tarixga ega bo‘lgan davlatlarimiz tarixida, erkak va ayol liboslari tarixiy jarayonlar va o‘zbek xalqining azaliy dunyoqarashini aks etib turadi.

6-7-rasmlar. Qadimiy va zamonaviy erkak va ayollar bosh kiyimi bo'lgan do'ppi va do'ppi-kepka.

Buni biz hozirgi kunda amaliy bezak ko'inishiga aylanayotgan bosh kiyimlarimiz misolida ham ko'rishimiz mumkin. O'zbek erkaklarining or-nomusi, qadrini baland kerib yurishiga sabab bo'lgan, milliy do'ppilarimiz hozirgi davrga kelib, nafaqat o'zbek yigitlarining bosh kiyimi sifatida keng qo'llanilmoqda, balki moda sanoatida o'ziga hos bezak uslubini yaratib, zamonaviy bosh kiyimlari ko'inishida qayta tug'ilyapti.

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, ming yillik tarixga ega o'zbek liboslari, o'zbek halqining tarixiy qadriyatlarini zamonaviy shukuxda dunyo bo'ylab yanada bardavom etmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Rahmatullayeva U. S. o'zbek xalqining kiyinish madaniyati: an'anaviylik va zamonaviylik (falsafiy-madaniy yondashuv). Nomzodlik dissertatsiyasi. Toshkent, 2010 y.
2. Goncharova P. Uningtarkibi. Buxoro oltin kashtachilik san'ati. - G. G'ulom adabiyot va san'at nashriyoti. - Toshkent.1986 y.-110 bet.
3. Sukhareva O. A. Suzani. O'rta Osiyo dekorativ kashtalari. - Moskva: Vostochnaya literatura, 2006. -156 b.
4. O'zbekiston xalq ijodiyoti.- Toshkent: G'afur G'ulom adabiyot va san'at nashriyoti, 1977. -235 b.
5. Жўраев А. Р., Сайфуллаева Д. А., Бахронова Ш. ЗАМОНАВИЙ ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЛАР АСОСИДА ТАШКИЛ ҚИЛИНАДИГАН ШАХСГА ЙЎНАЛТИРИЛГАН ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИ //Science and Education. – 2020. – Т. 1. – №. 8. – С. 169-176.
6. Sayfullayeva D. A., Kh K. S. Bahronova Sh. I //INCREASING THE PROFESSIONAL CREATIVITY OF STUDENTS IN TEACHING. SPECIALTIES. Проблемы современной науки и образования НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ. – 2020. – Т. 12. – №. 157. – С. 33.

7. Sayfullayeva D. A. Sh. I. Bahronova.,« //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ» Xalqaro ilmiy jurnal. – 2022. – Т. 1. – №. 8.
8. Dilmurodovna R. D. et al. XALQ HUNARMANDCHILIGI NAMUNALARINI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH (ZARDO ‘ZLIK SAN’ATI MISOLIDA) //IJODKOR O’QITUVCHI. – 2023. – Т. 3. – №. 27. – С. 9-12.
9. Yunusovna Y. G. et al. INSONLAR HAYOTIDA O ‘ZBEK MILLIY ETNO-LIBOSLARINING O ‘RNI VA TARIXI //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 33. – №. 3. – С. 122-125.
10. Islamovna B. S., Ubaidilloevna D. N., Norjona P. MODERN COMPETENCES OF ORGANIZING TECHNOLOGY COURSES //SAMARALI TA’LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR. – 2023. – Т. 1. – №. 3. – С. 146-151.
11. Baxronova S., Davlatova N. TEXNOLOGIYA FANIDAN MASHG ‘ULOTLARNI TASHKIL QILISHNING ZAMONAVIY KOMPETENSIYALARI //Бюллетень педагогов нового Узбекистана. – 2023. – Т. 1. – №. 7. – С. 64-68.
12. Baxronova S., Davlatova N. BO ‘LAJAK TEXNOLOGIYA FANI O ‘QITUVCHILARINI TIKUVCHILIKKA OID KREATIV RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI //Центральноазиатский журнал образования и инноваций. – 2023. – Т. 2. – №. 7. – С. 144-148.
13. Kazakov F. et al. Methods to improve hackles in the production of quality yarn //Journal of Physics: Conference Series. – IOP Publishing, 2021. – Т. 2094. – №. 4. – С. 042091
14. Ruzieva D. CLASSIFICATION OF SOFTWARE EDUCATIONAL TOOLS FOR USE IN THE EDUCATIONAL SYSTEM //International Conference On Higher Education Teaching. – 2023. – Т. 1. – №. 10. – С. 41-45.
15. Ruzieva D. M. FEATURES AND ADVANTAGES OF THE STRUCTURE OF BAKED THREADS USED IN THE PREPARATION OF SEWING PRODUCTS //GOLDEN BRAIN. – 2023. – Т. 1. – №. 17. – С. 401-408.
16. S.I. Baxtiyorova, X.Y. Hamroyeva. “Methods of Teaching Materials Science on the Basis of Innovative Educational Technologies”. Journal of Pedagogical Inventions and Practices. Peer Reviewed International Journal. 2022. Amerika. 133-136 pg. <https://zienjournals.com/index.php/jpip/article/view/1309>
17. Sobira Ixtiyor qizi Baxtiyorova, Dilorom Bafo qizi Jo‘rayeva. 5 SINF TEXNOLOGIYA DARSLARIDA “MATERIALLARGA ISHLOV BERISH BO‘LIMI”NI INNOVATION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA O‘QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH. - GOLDEN BRAIN, 2023. 73-79. <https://researchedu.org/index.php/goldenbrain/article/view/5457>